

Filip GAJEWSKI*

 <https://orcid.org/0009-0001-5083-3110>

ZŁOŻENIE WNIOSKU O WSZCZĘCIE EGZEKUCJI PRZECIWKO ZMARŁEMU DŁUŻNIKOWI JAKO PRZYKŁAD OCZYWIŚCIE NIECELOWEGO WSZCZĘCIA POSTĘPOWANIA EGZEKUCYJNEGO. GŁOSA APROBUJĄCA DO UCHWAŁY SĄDU NAJWYŻSZEGO Z 5 KWIETNIA 2024 R., III CZP 6/23

Słowa kluczowe: odmowa wszczęcia egzekucji, umorzenie postępowania egzekucyjnego, koszty komornicze.

1. Wstęp

Przedmiotem niniejszej glosy jest wskazane w tytule orzeczenie¹ Sądu Najwyższego, które dotyczy możliwości zastosowania art. 30 u.k.k.² w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c.³ ze względu na złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji przeciwko zmarłemu dłużnikowi. Uchwała Sądu Najwyższego została podjęta z powodu występowania w orzecznictwie wątpliwości interpretacyjnych związanych z pojęciem „oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego”, które nie zostały wyjaśnione przez poprzednio podejmowane uchwały⁴. Tytułowe orzeczenie stanowi odejście od interpretacji opierającej się na założeniu obiektywnego

* Student V roku, Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji; e-mail: f.gajewski@student.uw.edu.pl

¹ Uchwała SN z 5 kwietnia 2024 r., III CZP 6/23, OSNC 2024/10/96.

² Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 ze zm.).

³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1964 r., nr 43, poz. 296 ze zm.).

⁴ Zob. uchwałę SN z 27 stycznia 2022 r., III CZP 36/22, OSNC 2022/9/86; uchwałę SN z 28 stycznia 2022 r., III CZP 21/22, OSNC 2022/10/98 oraz uchwałę SN z 17 grudnia 2010 r., III CZP 93/10, OSNC 2011/7–8/80.

charakteru art. 30 u.k.k. oraz od interpretacji pojęcia „niecelowości” w związku z pojęciem „niedopuszczalności”, która występowała na gruncie nieobowiązującego już art. 49 ust. 4 u.k.s.e.⁵

2. Stan faktyczny

Wierzyciel – Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W., złożył 25 lipca 2022 r. wniosek do komornika sądowego o wszczęcie egzekucji. W trakcie postępowania egzekucyjnego komornik ustalił, że dłużnik zmarł 24 grudnia 2016 r. W konsekwencji komornik postanowieniem z 30 sierpnia 2022 r. umorzył postępowanie i obciążył wierzyciela opłatą stosunkową w związku z oczywiście niecelowym wszczęciem postępowania egzekucyjnego. Wierzyciel wniósł skargę do Sądu Rejonowego, powołując się na błędną wykładnię i zastosowanie art. 30 u.k.k. Jednocześnie, na wypadek nieuwzględnienia powyższego zarzutu, wniósł o obniżenie opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 ust. 1 u.k.k. Referendarz sądowy, powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 36/22⁶, oddalił skargę oraz wniosek ewentualny postanowieniem z 20 października 2022 r. Wierzyciel wniósł skargę na powyższe postanowienie do Sądu Rejonowego w Przasnyszu, który postanowieniem z 18 stycznia 2023 r., I Co 2494/22, przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne: „Czy w przypadku złożenia przez wierzyciela wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego po śmierci dłużnika zachodzi podstawa do pobrania od wierzyciela opłaty egzekucyjnej, o której mowa w art. 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych”.

3. Stanowisko Sądu Najwyższego

Sąd Najwyższy ustosunkował się do przedstawionego mu zagadnienia prawnego, wskazując, że „[z]łożenie przez wierzyciela wniosku o wszczęcie egzekucji przeciwko zmarłemu dłużnikowi może stanowić oczywiście niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych”.

⁵ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 1997 r., nr 133, poz. 882 ze zm.).

⁶ Uchwała SN z 27 stycznia 2022 r., III CZP 36/22, OSNC 2022/9/86.

Uzasadniając swoje stanowisko, Sąd Najwyższy przytoczył art. 30 u.k.k., który stanowi, iż w razie oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego lub wskazania we wniosku o wszczęcie egzekucji osoby niebędącej dłużnikiem komornik wydaje postanowienie o pobraniu od wierzyciela opłaty stosunkowej w wysokości 10% egzekwowanego świadczenia. Przepis ten zastąpił art. 49 ust. 4 u.k.s.e., który został wprowadzony w celu uzupełnienia swoistej luki prawnej, polegającej na braku istnienia normy będącej „lustrzanym odbiciem”⁷ art. 770 § 1 k.p.c.⁸ Przepis ten ustanawia bowiem obowiązek zwrotu wierzycielowi przez dłużnika kosztów związanych z celowym prowadzeniem egzekucji. Następnie przedstawiono uchwałę Sądu Najwyższego z 17 października 2010 r., III CZP 93/10⁹ oraz uchwałę Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2022 r., III CZP 36/22, które rozpatrywały analogiczne zagadnienia prawne, jednakże nie doprowadziły do wyeliminowania istniejących rozbieżności orzeczniczych.

Za jedną z podstaw swojej argumentacji Sąd Najwyższy przyjął wykładnię literalną art. 30 u.k.k. Pojęcie „niecelowości” odniósł do wspomnianego wyżej art. 770 § 1 k.p.c. Zgodnie z przyjętą wykładnią tego przepisu egzekucja jest celowa, gdy bez jej przeprowadzenia wierzyciel nie może uzyskać świadczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym. Dlatego też za niecelową należy uznać egzekucję, której przeprowadzenie nie doprowadzi do uzyskania świadczenia. Dodanie w art. 30 u.k.k. – w porównaniu do art. 49 ust. 4 u.k.s.e. – nieostrego pojęcia „oczywistości” wskazuje natomiast na zamiar piętnowania niedbalstwa lub nadużycia prawa przez wierzyciela, zamiar ograniczenia zastosowania opłaty o charakterze publicznoprawnym oraz potrzebę kazuistycznego badania możliwości zastosowania „nowego” przepisu. Sąd Najwyższy stwierdził również, iż pojęcie „niecelowości” jest szersze od pojęcia „niedopuszczalności” i zgodnie z literalnym rozumieniem powyższych terminów przyjął, że „[p]od pojęciem «niecelowy» należy bowiem rozumieć także egzekucję niedopuszczalną już w dacie wszczęcia postępowania”. Tym samym Sąd Najwyższy odszedł od – zapoczątkowanej we wcześniejszej uchwale, podjętej na gruncie nieobowiązującego stanu

⁷ M. Klonowski, *Komentarz do art. 30 ustawy o kosztach komorniczych*, w: R. Reimer (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2021, s. 1066.

⁸ Zob. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw, Sejm V kadencji, druk sejmowy nr 1287, s. 37: „o ile przepis art. 770 Kodeksu postępowania cywilnego wskazuje na obowiązek zwrotu wierzycielowi przez dłużnika kosztów związanych z celowym prowadzeniem egzekucji, o tyle brak normy przewidującej uiszczenia opłaty należnej komornikowi w przypadku prowadzenia niecelowej egzekucji”.

⁹ Uchwała SN z 17 grudnia 2010 r., III CZP 93/10, OSNC 2011/7–8/80.

prawnego – wykładni pojęcia „niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego” w związku z pojęciem „niedopuszczalnego postępowania egzekucyjnego”.

Następnie Sąd Najwyższy zastosował wykładnię celowościową, jednocześnie odnosząc się do uzasadnienia projektu ustawy wprowadzającej art. 30 u.k.k.¹⁰ Według Sądu Najwyższego celem wprowadzonej regulacji jest obciążenie wierzyciela opłatą egzekucyjną w przypadku niezachowania przez niego należytej staranności. Prewencyjna rola opłaty o charakterze publicznoprawnym oraz fakt uniezależnienia opłaty od nakładu pracy komornika sądowego również wskazują na wymóg każdorazowego badania subiektywnego nastawienia wierzyciela. Bezzasadne byłoby bowiem obciążenie opłatą wierzyciela, który „w dacie złożenia wniosku upewnił się, że dłużnik żyje, a do śmierci doszło między datą złożenia wniosku a jego wpływem do komornika”. Takie rozumowanie doprowadziłoby do obarczenia wierzyciela ryzykiem wypadków losowych, co wprost przeczy charakterowi przepisu, którego celem jest prewencja i nałożenie obciążeń publicznoprawnych.

Sąd Najwyższy, wspierając się na wykładni systemowej („[z]godnie z art. 18 ust. 2 u.k.k. komornik pobiera bowiem i ściągą opłaty komornicze tylko w przypadkach przewidzianych w ustawie”) oraz na szczególnym charakterze art. 30 u.k.k., który stanowi odejście od zasady obciążenia opłatami egzekucyjnymi dłużnika, wskazał na niedopuszczalność stosowania wykładni rozszerzającej powyższego przepisu.

Sąd Najwyższy uzasadniał swoje stanowisko również przesłanką pragmatyzmu oraz ekonomii procesowej. Po przeprowadzeniu postępowania rozpoznawczego wierzyciel – co do zasady – nie dokonuje weryfikacji zdolności sądowej dłużnika. W związku z tym obciążenie wierzyciela opłatą egzekucyjną niezależnie od oceny jego zachowania, a więc w sposób obiektywny, byłoby sprzeczne z wymogami obrotu oraz generowałoby po stronie wierzyciela dodatkowe koszty związane z prowadzeniem egzekucji. Również szeroki zakres uprawnień komornika, które umożliwiają mu zdobycie informacji na temat dłużnika (np. możliwość uzyskania informacji z bazy PESEL), wskazuje na potrzebę każdorazowej oceny zachowania wierzyciela, który nie posiada analogicznych uprawnień oraz nie jest obciążony prawnym obowiązkiem pozyskiwania wiedzy o dłużniku. Tym samym Sąd Najwyższy dostrzegł potrzebę odejścia od – zapoczątkowanego we wcześniejszej uchwale – obiektywnego rozumienia pojęcia „oczywistej niecelowości”.

¹⁰ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o kosztach komorniczych, Sejm VIII kadencji, druk sejmowy nr 1581, s. 10.

Na koniec uzasadnienia przedstawione zostały również pokrótce zagadnienia związane z wykładnią art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b u.k.s.c.¹¹, możliwością zastosowania miarkowania opłat egzekucyjnych oraz wprowadzeniem art. 800¹ k.p.c. W stosunku do art. 800¹ k.p.c. Sąd Najwyższy wskazał jedynie, iż termin „postępowanie egzekucyjne” nie jest pojęciem tożsamym z „egzekucją” i w związku z tym dodanie tego przepisu do Kodeksu postępowania cywilnego „nie zmienia jednak zajętego stanowiska dotyczącego możliwości obciążenia wierzyciela opłatą, o której mowa w art. 30 u.k.k.”

4. Stanowisko glosatora

Stanowisko zaprezentowane w tytułowym orzeczeniu jest trafne i zasługuje na aprobatę. Sąd Najwyższy w przedmiotowej sprawie prawidłowo ocenia zakres zastosowania art. 30 u.k.k. w związku ze złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji przeciwko zmarłemu dłużnikowi. W mojej opinii bogata i wyczerpująca argumentacja oraz ustosunkowanie się do wcześniejszych uchwał Sądu Najwyższego powinny doprowadzić do ustabilizowania wykładni tego przepisu. Ze względu na potrzebę zachowania przejrzystości niniejszej glosy odniosę się jedynie do najważniejszych argumentów przedstawionych przez Sąd Najwyższy. O wadze przedstawionych poniżej zagadnień niech świadczy fakt, iż to właśnie rozbieżności związane z ich właściwą oceną doprowadziły do pogłębiania się wątpliwości interpretacyjnych w orzecznictwie sądów powszechnych.

4.1. Stosunek pojęć „niecelowość” i „niedopuszczalność”

Od 2010 r. w orzecznictwie (szczególnie sądów rejonowych¹²) przejawiała się skłonność do oceniania pojęcia „niecelowości” przez pryzmat pojęcia „niedopuszczalności”. Taki sposób wykładni powyższych terminów został zapoczątkowany w uchwale Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2010 r., III CZP 93/10, podjętej na gruncie nieobowiązującego już stanu prawnego – art. 49 ust. 4 u.k.s.e. Przepis ten stanowił, że w przypadku niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego opłaty, o których mowa w ust. 1 i 2, uiszcza wierzyciel. Założenie interpretacyjne, które przejawiało się w judykatach porównujących obydwie przywołane

¹¹ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2005 r., nr 167, poz. 1398 ze zm.).

¹² **M. Simbierowicz, T. Skoczylas**, *Komentarz do art. 30 ustawy o kosztach komorniczych*, w: **M. Simbierowicz, M. Świtkowski** (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Wolters Kluwer, LEX/el. 2025, pkt 8.

powyżej terminy, polegało na stwierdzeniu, że tylko dopuszczalne postępowania egzekucyjne mogą być prowadzone celowo lub niecelowo. Najdokładniej założenie to opisano w uchwale III CZP 93/10: „[s]koro ustawodawca wprowadził pojęcie «celowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego», to jego znaczenie może być ustalane i rozważane tylko w takich sytuacjach, w których postępowanie egzekucyjne jest dopuszczalne”. Pogląd ten podzielany był również przez judykaturę i doktrynę na gruncie art. 30 u.k.k.¹³

Tak sformułowana wykładnia nie odnosiła się jednak do uznanych w piśmiennictwie i orzecznictwie metod interpretacji¹⁴, ponieważ opierała się jedynie na swoistym ćwiczeniu intelektualnym, które polegało na nierzeczywistej i abstrakcyjnej fragmentaryzacji oraz sekwencjonowaniu czynności podejmowanych przez komornika. Zamiast odnieść się do intencji ustawodawcy lub do literalnego brzmienia przepisu, powyższe założenie interpretacyjne bazuje jedynie na głębokim przekonaniu, iż każdy komornik umorzy postępowanie egzekucyjne po zbadaniu dopuszczalności wniosku o wszczęcie egzekucji, co sprawi, że ocena celowości tegoż postępowania stanie się zbędna.

W zakresie wykładni literalnej terminów „niecelowość” oraz „niedopuszczalność” należy jednak zbadać logiczny stosunek zakresowy powyższych pojęć, tj. wyinterpretować ich treść przez wykorzystanie reguł syntaktycznych i semantycznych zarówno języka prawnego, jak i języka ogólnego, a następnie (ewentualnie) dokonać korekty tej treści na podstawie umiejscowienia danego pojęcia w systemie prawnym (wykładnia systemowa) oraz na podstawie funkcji, jaką pełnić ma przepis prawny zawierający dane pojęcie (wykładnia funkcjonalna)¹⁵.

Wychodząc z założenia, że „niecelowy” to nieprowadzący do celu, nieefektywny, daremny, zbędny, nieprzydatny¹⁶, należy stwierdzić, że każde niedopuszczalne postępowanie egzekucyjne jest niecelowe. Wynika to z faktu, iż postępowanie niedopuszczalne nie doprowadzi wierzyciela do zaspokojenia się ze świadczenia

¹³ Zob. postanowienie SR w Sierpcu z 23 września 2019 r., I Co 508/19, LEX nr 2736438; postanowienie SR Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z 21 stycznia 2020 r., II Co 4543/19, LEX nr 3153602; postanowienie SO w Świdnicy z 21 czerwca 2019 r., II Cz 421/19, LEX nr 2686828; P. Drembkowski, *Komentarz do art. 30 ustawy o kosztach komorniczych*, w: P. Drembkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2024, s. 839.

¹⁴ Zob. M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, LexisNexis Polska, Warszawa 2012, s. 314 i nast.

¹⁵ Zob. S. Lewandowski, *Logika w wykładni prawa i wnioskowania prawnicze*, w: A. Malinowski (red.), *Logika dla prawników*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 257–258. Więcej na temat dyrektyw percepcyjnej fazy wykładni: M. Zieliński, *Wykładnia...*, s. 330 i nast.

¹⁶ A. Żukowski, *Koszty oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego*, *Przegląd Sądowy* 2024/9, s. 49.

stwierdzonego tytułem wykonawczym, czyli nie doprowadzi do osiągnięcia celu postępowania egzekucyjnego.

Błędna uchwała Sądu Najwyższego dodatkowo opierała się na wewnętrznej sprzeczności, która wynikała z porzucenia, w trakcie uzasadniania, rozróżnienia pojęć „postępowanie egzekucyjne” oraz „egzekucja”. Należy zauważyć, że złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji powoduje jedynie wszczęcie postępowania egzekucyjnego, natomiast do wszczęcia samej egzekucji dochodzi dopiero po dokonaniu pierwszej czynności egzekucyjnej przez odpowiedni organ. Do wszczęcia egzekucji dochodzi więc dopiero po zbadaniu przez organ egzekucyjny, czy prowadzenie postępowania jest dopuszczalne. Na tej podstawie można zarysować następującą kolejność zdarzeń: złożenie wniosku, wszczęcie postępowania egzekucyjnego, badanie dopuszczalności prowadzenia postępowania egzekucyjnego, a następnie albo pozytywna ocena dopuszczalności i wszczęcie egzekucji, albo negatywna ocena dopuszczalności i umorzenie postępowania egzekucyjnego, a więc brak wszczęcia egzekucji. Wyraźnie więc widać, iż badanie dopuszczalności ma miejsce po wszczęciu postępowania egzekucyjnego, czyli już w toku postępowania. Artykuł 30 u.k.k. – a wcześniej art. 49 ust. 4 u.k.s.e. – przewidują obowiązek nałożenia opłaty na wierzyciela w przypadku (oczywiście) niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Odczytanie powyższych fragmentów w kontekście art. 30 u.k.k. powinno doprowadzić do wniosku, że badanie i negatywna ocena dopuszczalności prowadzenia postępowania egzekucyjnego wskazują na niecelowe wszczęcie postępowania, ponieważ owe czynności mają miejsce już w toku postępowania i zarazem uniemożliwiają wierzycielowi zaspokojenie się ze świadczenia. Dlatego też, w tym zakresie, należy uznać za trafny wniosek płynący z uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 6/23.

4.2. Niedbalstwo, brak należytej staranności, nadużycie prawa – brak obiektywnego charakteru art. 30 u.k.k.

Kolejnym orzeczeniem, które wprowadziło rozbieżności¹⁷ w interpretacji pojęcia „oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego”, jest uchwała Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2022 r., III CZP 36/22. Rozbieżności

¹⁷ Por. postanowienie SR dla Warszawy-Woli w Warszawie z 31 sierpnia 2022 r., II Co 2779/22, LEX nr 3435665; postanowienie SR dla Warszawy-Woli w Warszawie z 31 sierpnia 2022 r., II Co 3312/22, LEX nr 3435666; **J. Bródka**, *Złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji po śmierci dłużnika jako przykład oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Glosa do uchwały SN z 27.01.2022 r. (III CZP 36/22)*, *Palestra* 2024, nr 1, s. 90–102 oraz postanowienie SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi z 30 grudnia 2022 r., III Co 2345/22, *Legalis*

te wynikają z przyjęcia odpowiednio jednego z dwóch poglądów. Pierwszy polega na interpretowaniu pojęcia „oczywistej niecelowości” jako kwalifikowanej odmiany niecelowości, która ma miejsce wtedy, gdy stan faktyczny i prawny danej sprawy u jakiegokolwiek prawnika nie budzą wątpliwości, że nie zachodzi potrzeba wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Jest to więc niecelowość widoczna na pierwszy rzut oka. Ponadto, jeżeli „niecelowość” wszczęcia postępowania jest pojęciem, którego ocena nie wymaga odniesienia się do motywacji i świadomości wierzyciela, to odmiana niecelowości, widoczna na pierwszy rzut oka, tym bardziej nie wymaga takiej oceny. Naturalnym następstwem tego poglądu jest przyjęcie obiektywnego charakteru przesłanek zastosowania art. 30 u.k.k. W takim przypadku interpretacja art. 30 u.k.k. opiera się jedynie na wykładni językowej, odrzucając tym samym argumenty celowościowe (*ratio legis*) wynikające z treści uzasadnienia projektu ustawy o kosztach komorniczych. Drugi pogląd, prezentowany przez Sąd Najwyższy w głosowanej uchwale, już na gruncie wykładni literalnej prowadzi do odmiennego wniosku. Kwantyfikator „oczywistej niecelowości” nie jest utożsamiany z przykładem kwalifikowanej odmiany niecelowości, a jedynie prowadzi do zmiany charakteru terminu na pojęcie nieostre – klauzulę generalną. Zastosowanie klauzuli generalnej pociąga za sobą wymóg stosowania wykładni ścisłej art. 30 u.k.k. Należy zgodzić się z tym poglądem, bowiem klauzula generalna używana w kontekście nałożenia na wierzyciela opłaty o charakterze publicznoprawnym może jedynie być odczytywana jako stworzenie obowiązku kazuistycznego badania przez komornika sądowego przesłanek zastosowania powyższego przepisu. Za tym rozumowaniem przemawia również szczególny charakter art. 30 u.k.k. Przepis ten jest wyjątkiem od zasady obciążenia dłużnika kosztami postępowania egzekucyjnego, dlatego też powinien być wykładany ściśle. Słusznie więc tytułowa uchwała odeszła od „obiektywnej” oceny złożenia wniosku o wszczęcie postępowania po śmierci dłużnika.

Zastosowanie wykładni celowościowej również wskazuje na potrzebę badania subiektywnego nastawienia wierzyciela. W uzasadnieniu projektu ustawy o kosztach komorniczych wskazano, że „[r]atio legis wprowadzanego rozwiązania stanowi założenie, że to właśnie **wierzyciel posiada najpełniejszą wiedzę** o tym, czy zachodzi potrzeba wszczęcia postępowania egzekucyjnego, i o tym, kto jest jego dłużnikiem. Regulacja ta powinna wyeliminować sytuacje, w których **wierzyciele nie dokładają należytej staranności** przy określeniu osoby dłużnika

---

nr 2897826; T. Patryk, *Śmierć dłużnika jako przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego a obciążenie wierzyciela opłatą egzekucyjną*, Wolters Kluwer, LEX/el. 2021.

(wskazując np. nieprawidłowy adres) i doprowadzają w ten sposób do podjęcia czynności egzekucyjnych przeciwko osobom trzecim. [...] Omawiana regulacja stanowi odzwierciedlenie założenia, że państwo nie powinno akceptować działań, w których złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji stanowi **przejaw nadużycia prawa**. Przepis [...] powinien również ograniczyć przypadki, w których do złożenia wniosku o egzekucję świadczeń powtarzających się dochodzi wyłącznie **w celu szykanowania dłużnika**, który dobrowolnie i terminowo realizuje obowiązki określone w tytule wykonawczym¹⁸. Wspomnienie w uzasadnieniu projektu o wiedzy wierzyciela oraz podkreślenie chęci wyeliminowania sytuacji, w których nie zachowano należytej staranności, lub w których dochodzi do nadużycia prawa, szykanowania dłużnika, bardzo wyraźnie wskazują na uzależnienie zastosowania art. 30 u.k.k. od oceny subiektywnego nastawienia wierzyciela. Wypada zaznaczyć, że pogląd ten widoczny był już wcześniej w wielu orzeczeniach sądów powszechnych¹⁹.

4.3. Dodanie art. 800¹ k.p.c.

Chociaż w pełni podzielam pogląd dotyczący art. 800¹ k.p.c., który został pokrótce przedstawiony w uzasadnieniu głosowanej uchwały, to jednak pojawienie się orzeczeń²⁰, w których błędnie wykorzystano nowo wprowadzoną regulację, wskazuje na potrzebę rozwinięcia tego zagadnienia. Ze względu na charakter i cel

¹⁸ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o kosztach komorniczych, Sejm VIII kadencji, druk sejmowy nr 1581, s. 10.

¹⁹ Zob. wyrok SO w Słupsku z 13 października 2021 r., I C 263/21, LEX nr 3278597; postanowienie SR w Sierpcu z 23 września 2019 r., I Co 508/19, LEX nr 2736438, w którym Sąd stwierdził, że „[w] przepisach brak definicji pojęcia «niecelowości», dlatego można uznać, że byłoby to wtedy, gdy wierzyciel miałby świadomość lub możliwość dowiedzenia się, że egzekucja nie przyniesie żadanego skutku”; postanowienie SR w Bartoszycach z 29 września 2022 r., I Co 636/22, LEX nr 3430358, w którym Sąd stwierdził, że „[p]enalny w istocie charakter tego przepisu nakazuje również odwoływać się przy jego interpretacji do stanu świadomości wierzyciela i możliwości zachowania przez niego należytej staranności przy wszczęciu egzekucji”; postanowienie SR dla Warszawy-Woli w Warszawie z 31 sierpnia 2022 r., II Co 2779/22, LEX nr 3435665 oraz postanowienie SR dla Warszawy-Woli w Warszawie z 31 sierpnia 2022 r., II Co 3312/22, LEX nr 3435666, w których Sąd wskazał, że: „[u]trwalone w języku prawnym rozumienie oczywistości wskazuje na to, że pojęcie to jest silnie nacechowane podmiotowo (subiektywnie), a nie tylko przedmiotowo (obiektywnie)”.

²⁰ Zob. postanowienie SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi z 29 maja 2024 r., III Co 245/2024, LEX nr 3737625 oraz postanowienie SR Gdańsk-Południe w Gdańsku z 23 września 2024 r., XII I Co 359/24, LEX nr 3768942.

glosy należy pominąć ocenę techniki legislacyjnej w kontekście art. 800¹ k.p.c.²¹ Zgodnie z tym przepisem organ egzekucyjny odmawia wszczęcia egzekucji, jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 199 § 1 k.p.c., albo gdy przepis szczególny tak stanowi, albo gdy wniosek o wszczęcie egzekucji jest z innych przyczyn niedopuszczalny (art. 800¹ § 1 k.p.c.). W razie odmowy wszczęcia egzekucji organ egzekucyjny wstrzymuje się z dalszymi czynnościami, a wniosek o wszczęcie egzekucji nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z jego złożeniem (art. 800¹ § 2 k.p.c.). Jak już wcześniej zauważono, należy odróżnić pojęcie „postępowania egzekucyjnego” od pojęcia „egzekucji”²². Ponadto zasady logiki wskazują, że „odmówić wszczęcia czegoś można tylko przed wszczęciem”²³. Oznacza to, iż odmowa wszczęcia egzekucji nie jest jednocześnie odmową wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Odmawiając wszczęcia egzekucji, komornik opiera się na obiektywnych okolicznościach, uniemożliwiających wszczęcie i przeprowadzenie egzekucji, a więc uniemożliwiających również osiągnięcie jej celu. W związku z tym należy przyjąć, że odmowa wszczęcia egzekucji (art. 800¹ § 1 k.p.c.) może świadczyć o oczywiście niecelowym wszczęciu postępowania egzekucyjnego (o ile zostaną spełnione odpowiednie przesłanki)²⁴. Istotą problemu, który pojawia się na gruncie powyższego przepisu w kontekście art. 30 u.k.k., jest właściwe określenie konsekwencji odmowy wszczęcia egzekucji (art. 800¹ § 2 k.p.c.). Przedstawiciele doktryny utożsamiają te konsekwencje w szczególności z brakiem „możliwości uznawania, że złożenie wniosku przerwało bieg terminu przedawnienia”²⁵ lub z brakiem uruchomienia egzekucji²⁶. Niezależnie od próby określenia zakresu konsekwencji odmowy wszczęcia egzekucji należy generalnie stwierdzić, że wniosek, co do którego zapadła odmowa,

²¹ Więcej na ten temat: **H. Pietrkowski**, *Komentarz do art. 800¹*, w: **M. Dziurda, T. Erciński** (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie egzekucyjne. Artykuły 758–1095[1]*, Wolters Kluwer, Warszawa 2025, s. 352–357; **M. Dziurda**, *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 466–470; **A. Sadza**, *Komentarz do art. 800¹*, w: **A. Ołaś** (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, C.H. Beck, Legalis/el. 2024; **M. Łochowski**, *Komentarz do art. 800¹*, w: **T. Szancilo** (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217. Tom II*, C.H. Beck, Legalis/el. 2023.

²² Więcej na temat skutków rozróżnienia pojęć – rozdział 4.1. glosy.

²³ **K. Markiewicz**, *Odmowa wszczęcia egzekucji (art. 800¹ KPC)*, w: **K. Markiewicz** (red.), *Efektywność egzekucji sądowej w świetle kolejnej zmiany Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonej ustawą z 9.3.2023 r.*, C.H. Beck, Warszawa 2024, s. 9.

²⁴ Zob. **M. Łochowski**, *Komentarz...*, pkt 14; **A. Sadza**, *Komentarz...*, pkt 8; **M. Dziurda** *Kodeks...*, s. 469–470.

²⁵ **A. Sadza**, *Komentarz...*, pkt 10.

²⁶ **M. Łochowski**, *Komentarz...*, pkt 15.

„nie wywołuje też skutków sięgających poza postępowanie”²⁷. Pozostaje więc zbadańczy takowy wniosek nie wywołuje również skutków w postaci wszystkich czynności podjętych w postępowaniu egzekucyjnym. Innymi słowy, czy wszystkie czynności podjęte w konkretnym postępowaniu zostają niejako – na mocy art. 800¹ § 2 k.p.c. – unieważnione („cofnięte”). Moim zdaniem należy opowiedzieć się za twierdzeniem, że wniosek, co do którego zapadła odmowa, nie „cofa” wszystkich czynności podjętych w postępowaniu egzekucyjnym. W szczególności odmowa ta nie powinna mieć wpływu na czynności stanowiące podstawy istnienia konkretnego postępowania egzekucyjnego, np. czynność złożenia wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Takie stwierdzenie wydaje się być racjonalne, bowiem – stosując argumentację *reductio ad absurdum* – gdyby odmowa wszczęcia egzekucji mogła prowadzić do niewywołania jakichkolwiek skutków w postępowaniu egzekucyjnym, jakie ustawa wiąże ze złożeniem wniosku, to wtedy nie zaistniałaby sama odmowa, która jest przecież czynnością powstałą w toku postępowania egzekucyjnego. Innymi słowy, jeżeli odmowa wszczęcia egzekucji „cofałaby” wszczęcie postępowania egzekucyjnego, to ta odmowa pośrednio „cofałaby” również samą siebie.

5. Zakończenie

Stanowisko zaprezentowane w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2024 r., III CZP 6/23, należy ocenić próbująco. Uchwała ta niuansuje zagadnienia, które powstawały na przestrzeni kolejnych orzeczeń Sądu Najwyższego, przez kompleksowe odniesienie się do różnych wątpliwości interpretacyjnych. Trafna i wyczerpująca argumentacja, opierająca się na prawidłowym zastosowaniu różnych dyrektyw wykładni, jest wyrazem wyważonego podejścia do art. 30 u.k.k., które powinno zostać szeroko zaaprobowane w orzecznictwie.

Bibliografia

- Bródka J.**, *Złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji po śmierci dłużnika jako przykład oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Glosa do uchwały SN z 27.01.2022 r. (III CZP 36/22)*, Palestra 2024/1, s. 90–102.
- Drembkowski P.**, *Komentarz do art. 30 ustawy o kosztach komorniczych*, w: P. Drembkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2024, s. 838–839.

²⁷ *Ibidem*.

- Dziurda M.**, *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023.
- Klonowski M.**, *Komentarz do art. 30 ustawy o kosztach komorniczych*, w: R. Reiwer (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2021, s. 1065–1067.
- Lewandowski S.**, *Logika w wykładni prawa i wnioskowania prawnicze*, w: A. Malinowski (red.), *Logika dla prawników*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 254–271.
- Lochowski M.**, *Komentarz do art. 800¹*, w: T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217. Tom II*, C.H. Beck, Legalis/el. 2023.
- Markiewicz K.**, *Odmowa wszczęcia egzekucji (art. 800¹ KPC)*, w: K. Markiewicz (red.), *Efektywność egzekucji sądowej w świetle kolejnej zmiany Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonej ustawą z 9.3.2023 r.*, C.H. Beck, Warszawa 2024, s. 1–17.
- Patryk T.**, *Śmierć dłużnika jako przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego a obciążenie wierzyciela opłatą egzekucyjną*, Wolters Kluwer, LEX/el. 2021.
- Pietrzkowski H.**, *Komentarz do art. 800¹*, w: M. Dziurda, T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie egzekucyjne. Artykuły 758–1095[1]*, Wolters Kluwer, Warszawa 2025, s. 352–357.
- Sadza A.**, *Komentarz do art. 800¹*, w: A. Ołaś (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, C.H. Beck, Legalis/el. 2024.
- Simbierowicz M., Skoczylas T.**, *Komentarz do art. 30 ustawy o kosztach komorniczych*, w: M. Simbierowicz, M. Świątkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Wolters Kluwer, LEX/el. 2025.
- Zieliński M.**, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, LexisNexis Polska, Warszawa 2012.
- Żukowski A.**, *Koszty oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego*, *Przegląd Sądowy* 2024/9, s. 44–61.

Filip GAJEWSKI

SUBMITTING A REQUEST TO INITIATE ENFORCEMENT PROCEEDINGS AGAINST A DECEASED DEBTOR AS AN EXAMPLE OF OBVIOUSLY AIMLESS INITIATION OF ENFORCEMENT PROCEEDINGS. AN APPROVING COMMENTARY ON THE POLISH SUPREME COURT'S RESOLUTION OF 5 APRIL 2024, REF. III CZP 6/23

Summary

The case note provides an approving analysis of the Polish Supreme Court ruling referenced in the title. The position presented in the ruling brings greater nuance the disputed issues that have arisen in the wake of recently enacted and amended provisions. The Court's reasoning – characterized by the precise and correct application of various canons of interpretation – should serve to harmonize judicial practice in the proper assessment of the concept of “obviously pointless initiation of enforcement proceedings”.

Keywords: refusal to initiate enforcement, discontinuation of enforcement proceedings, bailiff costs.